

**РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ**

Спеціалізована вчена рада ДФ 64.055.045 Харківського національного
економічного університету імені Семена Кузнеця,

Міністерство освіти і науки України, м. Харків

прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань
01 «Освіта/Педагогіка» на підставі прилюдного захисту дисертації:
«Розвиток цифрової компетентності здобувачів закладів вищої освіти в умовах
змішаного навчання (на прикладі Китайської народної республіки)» за
спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»
«26» березня 2024 року

Чжан Кай (Zhang Kai) 1977 року народження,
громадянин Китаю,

освіта вища, закінчив у 2007 році Північно-Західний педагогічний
університет (Китайська Народна Республіка), за спеціальністю «Освітні
технології».

Працює директором з академічних питань в Педагогічному університеті
Нецзян (Neijiang Normal University), Китайська Народна Республіка.

Дисертацію виконано у Харківському національному економічному
університеті імені Семена Кузнеця, Міністерство освіти і науки України,
м. Харків.

Науковий керівник Почуєва Ольга Олексіївна, кандидат педагогічних наук,
доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена
Кузнеця, доцент кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу.

Здобувач має 7 наукових публікацій за темою дисертації: 5 з яких є
статтями у наукових фахових виданнях України, 2 – у періодичних наукових
виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus:

1. Zhang Kai. Development of digital competence of students of higher
education institutions in mixed education. Педагогіка формування творчої
особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2022. № 84(4). С. 72–76 (фахове
видання).

2. Чжан Кай. Змішане навчання та розвиток цифрової компетентності здобувачів гуманітарних факультетів. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. № 47(4). С. 273–276. (фахове видання).

3. Чжан Кай. Формування цифрової компетентності здобувачів університетів у цифрову епоху: цінності, конотації та шляхи. Вісник науки та освіти. 2023. № 1(7). С. 678–693. (фахове видання).

4. Чжан Кай. Дослідження шляхів удосконалення цифрової компетентності (ІКТ) здобувачів освіти у закладах вищої освіти. Інноватика у вихованні. 2022. №15. С. 349–354. (фахове видання).

5. Чжан Кай. Експериментальне дослідження моделі цифрових здібностей здобувачів у вищих навчальних закладах. Академічні студії. Серія «Педагогіка». 2022. № 22(1). С. 155–158. (фахове видання).

6. Yan Hua Chen & Kai Zhang. Online course in web development: the case of Chinese universities. Interactive Learning Environments. 2023. (Scopus).

7. Zhang K., & Pochuieva O. Matching Degree Between University Students' Digital Literacy and the Current Situation of Mobile Language Learning. International Journal of Interactive Mobile Technologies (iJIM). 2023. №17(14). Pp. 177–189. (Scopus).

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Опонент **Костікова Ілона Іванівна**, доктор педагогічних наук, професор, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, завідувач кафедри теорії і практики англійської мови надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. На жаль, у роботі існують технічні повтори деяких речень тексту, помилки, описки, невдалий або неконкретний переклад з китайської мови. У вступі роботи щодо ступеня наукової розробки проблеми перераховуються дослідники, вартувало б дати посилання та їх праці.

2. У першому розділі роботи пропонується аналіз поширених теорій біхевіоризму, когнітивізму, конструктивізму, коннективізму, що є загальновідомим фактом. Також автором пропонується аналіз американського, британського, корейського Стандартів кваліфікації технологій освіти, а також Стандарту Євросоюзу, ЮНЕСКО, На наш погляд, у контексті роботи було б

доцільно окреслити переваги кожного з них і визначити, до яких ідей більш схильна китайська система освіти.

3. У другому розділі дисертаційного дослідження при представленні моделі розвитку цифрової компетентності здобувачів (рис. 2.2.) до структури методології додано компетентність, співпраця, здібності, інтелект, що не є дотичним, на наш погляд.

4. У третьому розділі дисертації вказано дані про 63 університети Китаю для проведення емпіричного дослідження, яке тривало два роки і чотири семестри, проте така велика цифра здається необґрунтованою. У меті експерименту згадана перевірка умов викладання, проте не знайшли відображення у роботі. Протягом експерименту вказано, що автор дослідив понад 30 державних освітніх бюро, 10 підприємств, 30 університетів, проте, така перебільшена цифра здається також необґрунтованою з урахуванням спрямованості студентів педагогічних університетів – майбутніх учителів.

5. У третьому розділі дисертації також вказано період проведення експерименту з 09/2020 по 12/2020, коли проводилася онлайн та офлайн практика змішаного викладання. Проте, було б вказати, що саме пандемія Ковід-19 змусила всіх працювати онлайн, отже, це не був вибір студентів чи викладачів. На нашу думку, було б дотичним вказати на вплив негативних факторів того періоду під час пандемії на ефективність і результативність навчання (психологічних: боязнь бути інфікованим, стрес, страх за життя близьких людей, втрата впевненості у майбутньому, педагогічних: проблеми з опануванням деяких засобів навчання, особливості онлайн оцінювання; технічних: проблеми із зв'язком, Інтернетом тощо). Викликає деяку незгодженість період проведення експерименту, адже у таблиці 3.19 сказано, що здобувачі були обрані й задіяні у 201 році. До того є у висновках до розділу вказано, що пілотній експеримент виявив 63% здобувачів, які не володіють комп'ютером, що викликає сумнів в епоху цифрових технологій, особливо в Китаї.

6. У запропонованих наприкінці роботі загальних висновках вказано, о під час аналізу надійності за допомогою альфа-моделі було отримано загальний коефіцієнт Кронбаха для 22 латентних змін, однак, про те не було згадано у роботі. Також автор вказує, що було проведено експеримент з метою апробації педагогічних умов, однак підтвердження цьому у роботі також відсутнє. Також у бібліографії дисертації відсутні DOI чи URL навіть у сучасних працях

останніх років, що є досить дивним в контексті тематики роботи і цифровізації бібліографічних посилань.

Опонент **Махиня Тетяна Анатоліївна**, кандидат педагогічних наук, доцент, Навчально-наукового інституту менеджменту та психології НІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У роботі зустрічаються певні неточності, більш за все обумовлені особливостями перекладу, зокрема вживання терміну «цифрових компетентностей» замість «цифрових компетентностей» у меті дослідження, назві параграфу 1.3. та по тексту на с. 30, 31 та 78; вимір 4. «Безпека та безпека» замість «Захист та безпека» на рис. 2.1. (с. 82); так само «Безпека та безпека» у змісті дослідження на рис. 2.2. (с. 86); назви курсів «Обчислювальне та обчислювальне мислення» та «Обчислювальні та обчислювальні програми» містять пропущене слово у таблиці 3.3. (с. 165) тощо.

2. Попри ретельний аналіз стандартів цифрової компетентності здобувачів вищих навчальних закладів в Україні та за кордоном, варто було б проаналізувати концептуально-референтну Рамку цифрової компетентності педагогічного й науково-педагогічного працівника, а також Рамку цифрових компетенцій для громадян DigComp 2.1. із вісьмома рівнями кваліфікації, що, на нашу думку, можуть розглядатися як більш універсальними для здобувачів закладів вищої освіти різних галузей, спеціальностей та освітніх програм.

3. Зважаючи на те, що поняття «гібридне» та «змішане» навчання часто використовуються у науково-практичній літературі як синоніми, було б доречно прописати у роботі позицію автора щодо подібності чи відмінності цих понять. Зокрема, співвідношення цих понять у контексті впровадженої технології розвитку цифрових здібностей на основі інтерактивного класу УМУ «Розробка курсу навчання цифровим здібностям для здобувачів закладів вищої освіти в гібридному контексті - з урахуванням Проект «МООК+СПОК», що дозволила дисертанту перевірити рівень розвитку цифрових здібностей здобувачів закладів вищої освіти в умовах змішаного навчання.

4. Вважаємо, що робота значно б виграла, якби здобувач, характеризує у параграфі 2.3. технологію розвитку цифрової компетентності здобувачів закладів вищої освіти в умовах змішаного навчання, приділив би увагу

технології інтеграції в освітньому процесі МВОК, виокремивши особливості такої інтеграції на різних рівнях – МВОК провідних фахівців світу, викладачів Китайської Народної Республіки та безпосередньо викладачів експериментальних університетів. При цьому на с. 129. здобувач констатує, що змішане навчання поєднує в собі традиційний режим викладання, який, як і раніше, дозволяє викладачам відігравати провідну роль у всьому навчальному процесі, і в той же час дає змогу повною мірою використовувати переваги платформи МВОК, яка також дозволяє студентам відігравати свою суб'єктивну роль у навчальному процесі, проте не розкриває у подальшому цю роль. На с. 138 здобувач зосереджується на цих перевагах в загальних рисах, лишаючи без уваги недоліки використання МВОК, серед яких можуть бути питання дотримання здобувачами академічної доброчесності при проходженні МВОК та отримання сертифікату, дотримання авторського права при використанні МВОК в освітньому процесі, низький рівень самоорганізації, мотивація на отримання виключно сертифікату МВОК у процесі проходження рекомендованих МВОК.

5. У підготовлених здобувачем методичних рекомендація у параграфі 3.3. нам імпонує заохочення викладачів до персоналізованого навчання з використанням штучного інтелекту і обробки великих даних для забезпечення персоналізованого навчального досвіду для кожного учня. Переконані, що використання штучного інтелекту дозволить створити динамічне та адаптивне навчальне середовище, що стосується майбутнього освіти, де інтеграція технологій та індивідуалізація навчання, що враховує змінність потреб та рівень розвитку цифрових компетентностей студентів, відіграють ключову роль у підготовці студентів до викликів сучасного світу. Вважаємо, що робота значно б покращилася, якби здобувач більш детально розкрив технологію персоналізації розвитку цифрової компетентності здобувачів закладів вищої освіти на основі технологій штучного інтелекту.

Рецензент **Гонтаренко Ірина Сергіївна**, кандидат педагогічних наук, доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, доцент кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У підрозділі 1.1 приділено багато уваги аналізу та уточненню теоретичних аспектів цифрової компетентності здобувачів закладів вищої

освіти. Ви використовуєте терміни «інформаційна грамотність» та «цифрова компетентність». Ці терміни часто використовуються як синоніми, але вони мають відмінності. Можливо, вам варто більш чітко визначити ці терміни на початку розділу.

2. Також у підрозділі 1.1 ви говорите про різні аспекти інформаційної грамотності, але можливо, вам варто більше зосередитися на їх практичному застосуванні. Як ці навички можуть бути використані здобувачами вищої освіти? Як вони можуть бути інтегровані в навчальний процес?

3. У підрозділі 1.2 розкрита суть поняття «коннективізм» та слід зазначити, що роль технологій у коннективізмі дуже важлива. Розкрийте більш глибоко, як саме технології впливають на навчання та чому вони є ключовим елементом коннективізму.

4. У підрозділі 2.1. Моделювання педагогічних систем розширте опис проблеми та обґрунтуйте, чому це дослідження є важливим для сучасної освіти та соціального розвитку. Визначте основні виклики, які виникають в умовах змішаного навчання та як ваше дослідження може допомогти їх вирішенню.

5. Мають місце деякі вади перекладу дисертації українською мовою, хоча в цілому робота написана прозорим академічним стилем із дотриманням всіх вимог щодо оформлення тексту кваліфікаційних робіт такого рівня, проте іноді зустрічаються технічні помилки, неточності стилістичного характеру.

Рецензент **Шевчук Анна Олексіївна** кандидат педагогічних наук, доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, доцент кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Об'єкт дослідження (с.27) - процес розвитку цифрової компетентності здобувачів закладів вищої освіти, можливо краще теорія управління системою розвитку цифрової компетентності здобувачів закладів вищої освіти або процес управління системою розвитку цифрової компетентності здобувачів закладів вищої освіти. На нашу думку, у першому розділі, процес розвитку цифрової компетентності здобувачів закладів вищої освіти чітко непрописано.

2. Наукова новизна дослідження (с. 29). Вперше: теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено модель розвитку цифрових компетентностей здобувачів закладів вищої освіти в умовах змішаного навчання.

Необхідно звернути увагу, що перевіряємо моделлю?: розвиток цифрових компетентностей здобувачів чи процес розвитку цифрових компетентностей здобувачів. Таким чином у дослідженні повинно бути зазначено: теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено модель, яка дозволяє оцінити процес розвитку цифрових компетентностей здобувачів закладів вищої освіти в умовах змішаного навчання.

3. Дисертантка пише, що нею уточнено: визначення поняття «цифрова компетентність». Тема дисертації «Розвиток цифрової компетентності здобувачів закладів вищої освіти в умовах змішаного навчання (на прикладі Китайської Народної Республіки)», чому не дано визначення поняття «розвиток цифрової компетентності здобувачів закладів вищої освіти». Це поняття Вами може бути уточнено на основі аналізу попередніх досліджень або самостійно визначеним. Далі зазначено подальшого розвитку дістали (с.30): модель і методи підвищення цифрових компетентностей у професійній підготовці. Можливо автор має на увазі модель і методи управління процесом розвитку цифрової компетентності здобувачів закладів вищої освіти в умовах змішаного навчання?

4. У Розд.1. п.1.2. автором проведено ретельний аналіз теоретичного аспекту основ змішаного навчання дослідження, але не завжди висловлюється своє ставлення до питань, що розглядаються. Варто було б чітко вказати авторську позицію щодо досліджуваних питань, проблем, термінів і понять. Бракує чіткого визначення особливостей змішаного навчання в процесі формування цифрової компетентності саме у здобувачів закладів вищої освіти. У чому відмінність змішаного навчання від інших форм навчання? Відмінність можна довести якщо визначити (надати дефініцію цьому питанню), що означає розвиток цифрової компетентності здобувачів закладів вищої освіти, саме на основі змішаного навчання в чому його сутність, як воно відбувається, якими засобами досягається поставлена мета.

5. Розд. 2. п.2.1 с. 82. Автором розроблено розмірний склад цифрової компетентності здобувачів ЗВО. Не викликає зауважень, але потребує аргументації доцільність застосування автором дисертації системи індикаторів (інформаційної грамотності, комунікації та співпраці, створення цифрового

контенту, обізнаності з безпекою, вирішення проблем, аналізу та рефлексії). Разом з цим, вважаємо доцільніш застосування культурологічного індикатора, який забезпечує формування здобувачів закладів вищої освіти як суб'єкта свідомої діяльності, носія інформації та знань, культурних цінностей і мови; дозволяє визначити зміст професійної підготовки, характер спілкування учасників педагогічного процесу, організаційні форми їхньої взаємодії, критерії оцінювання рівнів сформованості цифрової компетентності.

6. Розд.2. п.2.2. с. 87 автор пише: На основі вивчення стандартів цифрової компетентності здобувачів вищих навчальних закладів в Україні та за кордоном, а також відповідної літератури, у поєднанні з цілями розвитку здобувачів закладів вищої освіти, психологічними характеристиками та навчальною поведінкою здобувачів закладів вищої освіти, під керівництвом викладачів-експертів була попередньо сконструйована модель розвитку цифрової компетентності здобувачів закладів вищої освіти. Це просто фраза, яка немає конкретного обґрунтованого доведення її значення. Значення довести можна якщо зробити таблицю аналізу нормативних документів, у якій доречно виділити аспекти, які є ключовими при побудові моделі розвитку цифрової компетентності здобувачів закладів вищої освіти.

7. Розділ 3. п. 3.2 для підрахунку результатів упровадження моделі розвитку цифрової компетентності здобувачів закладів вищої освіти в умовах змішаного навчання доречно було б застосування методів факторного (дисперсійного) аналізу, за допомогою якого можна здійснити більш точний та обґрунтований результат.

Голова спеціалізованої вченої ради ДФ 64.055.045 **Гризун Л. Е.**, доктор педагогічних наук, професор, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, професор кафедри інформаційних систем, надала позитивний відгук без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Чжан Каю ступінь доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Голова спеціалізованої
вченої ради

Людмила ГРИЗУН